

Merja Mäkisalo-Ropponen sd

Kirjallinen kysymys edunvalvontavaltuutuksen kehittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Laki edunvalvontavaltuutuksesta on säädetty vuonna 2007. Valtuutuksella henkilö voi järjestää etukäteen asioidensa hoidon sen varalta, että hän tulee myöhemmin kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan esimerkiksi heikentyneen terveydentilansa vuoksi. Valtakirjassa määritellään asiat, jotka valtuutus kattaa, esimerkiksi valtuuttajan talouteen, omaisuuteen sekä terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvät asiat. Valtuutettu voi pyytää vahvistamista, kun valtuuttaja on tullut itse kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan. Valtuutus tulee voimaan, kun maistraatti on sen vahvistanut. Mikäli valtuuttajan kyky hoitaa omia asioitaan säilyy elämän loppuun saakka, tehtyä edunvalvontavaltuutusta ei oteta käyttöön lainkaan.

Edelleen monella, etenkin ikäihmisellä, on virheellinen käsitys, että oma aviopuoliso tai täysi-ikäiset lapset voivat tarvittaessa hoitaa asioita hänen puolestaan, maksaa laskuja tililtä tai määrätä omaisuudesta. Moni olettaa omaisuuden olevan yhteistä avioliitossa, vaikka todellisuudessa omaisuus voi olla ainoastaan toisen nimissä, tai olettaa testamentin tekemisen jälkeen kaiken olevan kunnossa. Todellisuus voi tulla ilmi vasta esimerkiksi toisen sairastuessa vakavasti ja omaisuuden realisoinnin mahdollisesti tullessa ajankohtaiseksi. Kuka tahansa voi iästä riippumatta sairastua vakavasti tai joutua onnettomuuteen ja tarvita toisen henkilön hoitamaan taloudellisia asioitaan ja toimimaan puolestaan. Tekemällä edunvalvontavaltuutuksen voi ennalta valita itselleen luotettavan henkilön, joka voi ottaa asiat hoitaakseen.

Tietoa edunvalvontavaltuutuksesta ja sen tärkeydestä ei ole tällä hetkellä riittävästi saatavilla, eikä netissä oleva tieto tavoita kaikkia. Jotta edunvalvontavaltuutuksen tunnettuutta saadaan lisääntymään ja tehdä se kiinnostavaksi, on tiedottamiseen panostettava nykyistä enemmän. Lisäksi selkeää ja yhtenäistä neuvontaa ja ohjausta tarvitaan kipeästi, sillä tahto laatia edunvalvontavaltuutus syntyy, kun siitä saadaan tietoa esimerkiksi hoitohenkilöiltä, paikallisilta muistiyhdistyksiltä tai muusta luotettavaksi koetusta lähteestä.

Koska kaikille henkilöille ei välttämättä löydy lähipiiristä sopivaa, luonnollista henkilöä, tulisi myös oikeushenkilöllä, kuten yhdistyksellä tai yrityksellä, olla mahdollisuus toimia edunvalvontavaltuutettuna henkilön niin halutessa. Laki ei kuitenkaan tällä hetkellä mahdollista oikeushenkilön toimimista valtuutettuna. Mikäli edunvalvontavaltuutusta ei ole laadittu, edunvalvonnan tarpeessa olevalle henkilölle määrätään ulkopuolinen edunvalvoja holhoustoimilain nojalla. Samoin käy, kun luonnollista henkilöä ei löydy valtuutetuksi. Edunvalvojan pitäisi kuitenkin olla viimesijainen asioiden hoitamisen muoto. Kun henkilölle määrätään edunvalvoja, tilanteeseen sovelletaan holhoustoimilakia. Se aiheuttaa ongelmia edunvalvojalle, sillä se estää mm. lahjoitukset ja tuo monia asioita viranomaisen lupaharkinnan piiriin. Edunvalvontavaltuutus on edun-

Kirjallinen kysymys KK 235/2019 vp

valvontaa kevyempi, joustavampi ja yleensä edullisempi vaihtoehto, joka antaa henkilölle mahdollisuuden etukäteen päättää, kuka tulee hoitamaan hänen asioitaan.

Edunvalvontavaltuutus perustuu valtuuttajan ja valtuutetun keskinäiseen luottamukseen. Mikäli edunvalvontavaltuutettu on esimerkiksi valtuuttajan täysikäinen lapsi, saattaa syntyä tilanteita, joissa muut läheiset kokevat jäävänsä monessa asiassa ulkopuolisiksi. Jotta estetään epäilykset siitä, ettei valtuuttaja ole ollut oikeuskelpoinen valtuutuksen allekirjoitushetkellä tai että edunvalvontavaltuutus on tehty vastentahtoisesti hyötymistarkoituksessa, on perusteltua luoda käytäntö näiden tilanteiden välttämiseksi, esimerkiksi viranomaistarkastus tai ilmoitusvelvollisuus esimerkiksi perillisille valtuutusta tehtäessä. Näin voidaan estää tilanne tai epäily siitä, että valtuutettu käyttää asemaansa väärin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten tietoa edunvalvontavaltuutuksen mahdollisuudesta voidaan lisätä kansalaisten keskuudessa,

kenelle tiedottaminen siitä kuuluu ja

miten varmistetaan maistraattien osaaminen arvioida asiakkaan kokonaistilanne edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisen yhteydessä?

Helsingissä 18.10.2019

Merja Mäkisalo-Ropponen sd